

GAZETA NARODOWA Y OBCA.

Sine ira & studio, quorum causas procul habeo.

C. Tacit.

Z WARSZAWY WE SRZODĘ DNIA 29. CZERWCA ROKU 1791.

Sessja Seymowa d. 24. czerwca zagajona do decyzji pierwszej części projektu urzędzenia wewnętrznych miast wolnych Rzpltey w koronie i W. X. Lit: przez deputacyą konstytucyjną poprawionego. — P. Chojewski Kijowski żąda podniesienia i decyzji projektu przez siebie podanego, pod tytułem = Deklaracya względem jurysdykcji grodu Kijowskiego = zalecający P. Wojewodzie Kijowskiemu, ażeby instrumentował urzędników grodzkich dla ziem Kijowskich, którzyby sprawy temu urzędowi właściwe sądzili, nim sąd ziemski podług nowej ustawy rządowej postanowiony będzie. Xiążę Czetwertyński kasztelan Przemyński, i P. Psarowski Wieluński nie pozwalają na to, stawiając przy nowej ustawie rządu, podług której, sędziowie wszyscy obierani być mają. — P. Chojewski Kijowski wyraża: że zbliżający się dzień 9. lipca, jest terminem kadencji sądów grodzkich Kijowskich, na którą P. Potocki Wwoda Kijowski z przyczyny bawienia się na sejmie zjechać nie może. Ze ci urzędnicy grodzcy nominowani, nie dłużej urząd swój sprawować będą, tylko do czasu nowej elekcji wszystkich sędziów. Nakoniec po przełożeniu X. Biskupa Kijowskiego, projekt cały jednomyślnie w prawo zamieniony został.

P. Karłowicz Sandomirski prosi o podniesienie projektu przez siebie podanego, w którym zaleca się asseforyi koronnej sądownictwo rejestru *fisci extra cadentiam ad ultimum octobris*. — Dały się słyszeć różne głosy za, i przeciwko projektowi temu. Nakoniec żądano innego projektu, w którymby nie byli dodawani temu sądowi *assessores nati*, lecz żeby podług prawa wybór ich byłznaczony. — P. Weyssenhof Infl: jako trzymający protokół w deputacji konstytucyjnej, tłumaczy się w niektórych żądanych poprawach; nakoniec za jednomyślną zgodą projekt cały w prawo zamieniony zostaje.

P. Branicki Hetman W. Kor: jako minister wojenny zasiadający w straży, przekłada stanom z wyraźnej woli J. K. Mci, potrzebę formowania w tym czasie obozów wojska Rzpltey dla ćwiczenia onego i doskonalenia w większych manewrach. Zeby zaś to obozowanie wojska nie było ciężarem obywatelom mieszcowskim, radzi oznaczenie ze skarbu summy 200,000. zł: z której komisya wojskowa obowiązana będzie zdać rachunek. Projekt, do tego podany, przyjęty jest jednomyślnością, z ostrzeżeniem wniesionym przez P. Lipskiego kasztel: Łęczy: ażeby granice państw Rzpltey, mniej bezpieczne, bez załony zostawione nie były. — P. Russocki Krakowski dowodzi w mowie swojej potrzebę, tak, żeby wojskowi, którzy jeszcze nie przylegli, wykonalni przylegę, jako też, żeby do wszystkich osób seym składających, rozpisane były listy, ażeby na usługi oyczyny powracały. — P. Rybiński Kijowski wnosi projekt sądu polubownego dla włościan, który, po przeczytaniu, wzięto *ad deliberandum*. — P. Jabłonowski Nurcki wnosi projekt, zabezpieczający do czasu wyboru nowych urzędów, też same prerogatywy dla surrogatów, które mieli sobie właściwe sędziowie, z względu: że trafić się może postąpienie

na wyższy urząd, lub śmierć sędziego; a w takim razie, sprawiedliwość zastanowioną byłaby. Na ten projekt zachodzi zgoda. — P. Moszyński Bracł: wnosi projekt limity na 3. miesiące, z przyczyny szczupłej liczby przytomnych posłów, i potrzebnego w ciągłej pracy odpoczynku. — Sessja solwowana na jutro.

Sessja seymowa d. 25. czerwca zaczyna się od przeczytania listy kandydatów, do wyboru na kommissarzów policyi. — P. Jasicki Sandomirski zapytuje się: jeżeli ci kandydaci złożyli u łaski dowody odbytej jakowej posługi publicznej, stosownie do przepisu prawa. — P. Marszałek seymu odpowiada: iż łaska nie ma sobie danej mocy z prawa zapytywać się o takowe dowody; ale wolno jest seymującym nie podkreślać tych, jeżeli którzy podług myśli prawa danej posługi publicznej nie odbyli. Podnosi potem P. Marszałek projekt P. Kawrzeckiego Brasławskiego względem sądu wspólnego między księstwem Kurlandzkim, i przynależącemi do niego powiatami, a powiatami W. X. Lit: z Kurlandzą stykającemi się. — Projekt ten jednomyślną zgodą zamienia się w prawo. — Wypada przytym zalecenie Marszałkom konfederacyi, aby to prawo przenieśli do deputacyi Kurlandzkiej, koncem zapisania mieysc, gdzie się te sądy odbywać będą w przypadłej alternacji co dwa lata na Kurlandzą. Na żądanie P. Kaszt: Łukowskiego czyta P. Sekretarz projekt jego, na dawniejszej sessji roztrząsany względem fabryk.

P. Potocki Marszałek W. Litewski mówi obszernie dowodząc potrzebę zachęcenia obywateli do przemysłu i fabryk, krajowi potrzebnych. — Ze w takim sposobie obywatel zyskujący pomnaża koniecznie razem bogactwo ogólne krajowe przez umniejszenie wychodu pieniędzy za granicę, na potrzebne krajowi rękodzieła; że nakoniec szkoda skarbu obawiać się nie można, gdyż komisya skarbowa z mocy zlecenia samego i obowiązków swoich kontraktu takiego nie robi. — Inni seymujący popierają także ten projekt, który, z warunkiem przez P. Marszałka seymowego wniesionym, ażeby monopolium nie było, jednomyślnością w prawo zamieniony zostaje; treść jego następująca = Pozwalamy komisji skarbu kor: ażeby, gdy się oświadczy kompania, która by chciała założyć fabrykę kos, kontrakt z nią ułożyła, opiekę jej wszelką dawała, kuźnice dawniej do Biskupstwa krakow: należące, za kontraktem arendownym puściła z oznaczeniem lat 12. podług najprzychylniejszych na wzajem warunków, z tą szczególną kondycją, aby takowy kontrakt nie zawierał w sobie żadnego monopolium, czyli w zakładaniu podobnych fabryk, czyli też wolności onych sprzedawania. — Czyta P. Sekretarz projekt P. Niemcewicza Brzeskiego Lit: = Ostrzeżenie względem exekucyi prawa o miastach naszych = X. Xiążę Czetwertyński Kaszt: Przemyński oświadcza: iż nayduie w tym projekcie pozwoła Królowi Jmci na ten raz nominacyą kommissarzów mieyskich do komisji policyi; że stawiając przy ustawie rządowej i prawie o miastach, na to pozwolić nie może. — P. Linowski Krakowski oświadcza wdzięczność

Ddd

fwoię

swoię, xięciu kasztelanowi *Przemyskiemu*, że tak silnie obftaje przy konftytucyi 3. maja; winfuje teyże konftytucyi, że tak cnotliwego zyskała obrońcę, i sam z zdaniem xięcia kasztelana *Przemyskiego* łączy się. — Król Jmć przełożywszy, z jakim ukontentowaniem slyfzał głoſy, ſtrzegące całości konftytucyi, oſwiadcza: iż ſam nie żąda tey nominacyi kommiſſarzów mieyſkich, lecz żąda tego tylko, żeby ten projekt jak naysprędzey przechodził z odmianą wniefioną; ponieważ wſzytkich jeſt intereſem, aby mielczanie nie mylili ſię w duchu prawa, i nie pozwalali ſobie nad niego, gdyżby ztąd inkonwienienye wyniknęły. — *P. Korſak Wiłenſki* zaſtanawia decyzyą projektu tego, z przyczyny iż nie jeſt roztrząſany w deputacyi konftytucyjney, rozdrurowany, ani rozdany ſeymującym; żąda czytania ſwego projektu względem przenieſienia kadencyi Trybunału Lit: z Grodna do Wilna, i po przeczytaniu, kontynuacyą głoſu zamawia. — Dla zaſzłych licznie żądań o ſolwowanie ſeſſyi, nie przychodzi do podnieſienia tego projektu, i ſeſſya ſolwowana zoſtaje na poniedziałek.

Seſſya ſeymowa d. 27. Czerwca, zagajona do decyzyi drugiey części projektu względem wewnętrznego urzędowania miast wolnych Rzpltey w koronie i W. X. Lit:

X. Koſſakowski Biſkup Inſt: żąda, aby decyzya projektu approbacyi funduſzu dla kościoła ſarnego w Ożieranach, dawniey przez *P. Kaſztelana Smoleńſkiego* podanego, poprzedziła zagajoną materyą. Na projekt ten przeczytany zachodzi zgoda. — *P. Weyſenhoff Inſtant:* iako trzymający protokół w deputacyi konftytucyjney, tłumaczy odmiany i poprawy uczynione w drugiey części projektu = Urządzenia miast = Po przeczytaniu projektu tego przez Pana Sekretarza, iednomyſlna zachodzi zgoda.

P. Jaſiński Sandomir: Ponieważ miasto wydziału Sandomirſkiego nie mają w ſwym Wóztwie wyznaczonego appellacyjnego Sądu, tylko przez rozdział powiatów do ſądu krakowſkiego i lubelſkiego ſą przyłączone, co nie tylko zdaje ſię pokrzywdzać miasto Sandomierz ſtołeczne wóztwa, ale nawet niewygodę dla obywatelów przez odległość mieyſce w poſzukiwaniu ſprawiedliwości ſprawiałoby; z tego powodu żąda: aby toż miasto między appellacyjnemi policzone zoſtało, do czego ſtoſowny wnoſi projekt przyczyniający dla kaźdey prowincyi, iedno miasto appellacyjne — na który zachodzi zgoda.

P. Niemcewicz Brzeſki Litt: ponawia uczynione przez ſiebie na dawnieyſzych ſeſſyach wniefienie względem wydania do miast uniwerſału, donoſzącego o uſtawieniu komiſſyi Policyi, zalecającego ſpokoyne zachowanie ſię i pełnienie powinności do czasu rozpoznania ich przywilejów — Stoſowny do tego wniefienia czyta *P. Sekretarz* projekt pod tytułem = Oſtrzeżenie względem exekucyi prawa dla miast, na który zachodzi zgoda.

Czyta *P. Sekretarz* na żądanie *X. Czetwertynſkiego* kaſzt: *Przem:* projekt *P. Sandomirſkiego* poprawiony pod tytułem = Deklaracya względem ſądów aſſeſſorskich koronnych = aby przyſpieszać ſprawiedliwość, nim naſtąpi obranie aſſeſſorów nowych ſtoſownie do prawa zapadłego, *aſſeſſores nati* od d. 15. 7bra *ad ultimam gbris* regeſtr *ſiſci* rozſądzali.

P. Zenowicz Połocki w teyże materyi podaje projekt odmieniny. — *P. Jerzmanowski Łęczycki*, nie zgadzając ſię na projekt *P. Sandomirſkiego*, doradza: aby raczey do elekcyi aſſeſſorów przyſtąpić wraz z kommiſſarzami policyi — *P. Weyſenhoff Inſtant:* Wnoſi projekt przenieſienia do jednego mieyſca w miastach. wſzytkie akta mieyſkie, dotąd po rożnych ſądach i jurydykach rozrzucone; ten projekt iednomyſlnością przyięty. — *P. Marſzałek Seymowy.* Ze nie jeſt wyſpieszone zaſteplowanie potrzebnych regeſtrów do elekcyi kommiſſa-

rzów policyi, upraſzałbym *W.K.Mśc* o zaſolwowanie ſeſſyi na parę godzin. — *Seſſya* ſolwowana na godzinę 5.

Na ſeſſyi w dniu tymże przedwieczorney rozpoczęła ſię elekcyja kommiſſarzy policyi. — Po ukończonym Turnum elekcyi, naſtąpiła nominacya oſob do rewizyi regeſtrów. — Rozpoczęta rewizya trwała do późney nocy; ale zupełnie ukończoną nie zoſtała, i *in ordine* kontynuacyi zaſolwowano ſeſſyą na dzień jutrzeyſzy.

Wypis liſtu z Szuſtowy d. 25 Maja. Kuryer, na które go miniſtrowie dworów ſprzymierzonych tak długo oczekiwali, przybył nakoniec. Dnia 18. była konferencya między miniſtrami *Europeyſkimi*, na które miniſter *Ottomański* nie zſtawiał ſię; na tey więc konferencyi miniſtrowie *Auſtryaccy* komunikowali wczęſnie miniſtrom dworów ſprzymierzonych projekt zawrzeć ſię mającego Traktatu między *Leopoldem II.* i *Selimem III.* które to traktat ułożony był ſtoſownie do nadeſłanej im od dworu *Wiedeńskiego* inſtrukcyi. Lubo miniſtrowie poſredniczący wiele nieprzyjemnych ſobie rzeczy w tym projekcie znaleźli, wiele nawet nieſpodziewanych pretenſyi, zgodzono ſię atoli iednomyſlnie, ażeby dnia naſtempującego projekt ten czytany był w przytomności miniſtra *Tureckiego*: co też naſtąpiło. Miniſter *Turecki* ſłuchał z nawiękſzym zadziwieniem nieſpodziewanych nigdy pretenſyi; oſwiadczył, iż nieodwłocznie donieſie o nich *Porcie*, i czekać będzie na nowe dla ſiebie inſtrukcye; toż ſamo oſwiadczyli i miniſtrowie dworów poſredniczych, a tak termin podpisania traktatu znowu ſię może zwleczć na kilka mieſięcy. Co ſię zaś tycze propozycyi uczynionej przez *Auſtryaków*, nawiężnięſze ſą te: dom auſtryacki zezwalać na ſciſte ſtatum *in quo*, nie poddać ſię do wypełnienia tey kondycyi, tylko rozciągając epokę rzeczownego ſtatum *in quo* do wſzytkich poprzedzających konwencyi, i do umów zaſzłych poprzedniey między *Portą* i domem *Auſtryackim*, nie zaś iedynie do czasu, w którym rzeczy były przed zerwaniem przyiaźni między dwoma mocarſtwami. Stoſownie więc do tych zaſad, granice dwóch mocarſtw uſtawione będą podług dawnieyſzych umów, i dom *Auſtryacki* dopomina ſię uſtapienia *Kroacyi Tureckiey* rozciągającej ſię aż po rzekę *Unna*, a to podług umów zaſzłych między *Portą* i dworem *Wiedeńskim* w r. 1783. żąda tudzież powrotenia dyſtryktu *ſtarey Orſowey*, który do *Auſtryi* należeć powinien na mocy traktatu *Belgradzkiego*; żąda nadto, ażeby artykuł tegoż ſamego traktatu, zabraniający domowi *Auſtryackiemu* ſtawienia fortec nad *Dunajem* i *Sawą*, był wymazany, iako przeciwny prawom narodu: nad to *Porta* zapłaci ſummy, o które poddani *Auſtryaccy* dopominali ſię ieſzcze przed wojną, a to w nadgródę poczynionych ſzkód przez poddanych *Tureckich* ſtoſownie do ſkarg dawniey uczynionych, i na które *Porta* żadnego nie miała względu. Nakoniec wſzytkie przeſzkody czynione przez *Portę* względem i handlowi *Auſtryaków*, przeſzkody oczywiſcie przeciwne duchowi przeſzłych umów, będą znieſione, tak dalece, iż kupcy pod panowaniem *Auſtryackim* będący, nie będą więcey doznawać zdzierſtw i przykroſci od celników i przełożonych *Tureckich*. Forteca *Chocim* i xięſtwo *Woloſkie* zoſtana ſię w ręku *Auſtryackich* poty, poki wojna trwać będzie między *Moſkalami* i *Turkami*. Trudno wyrazić zadziwienia i niecierpliwości, z które mi tak nadzwyczajne propozycye ſłuchane były; trzeba atoli uledeć było okoliczności, i w milczeniu ſię zachować. Poſtempak ten dworu *Wiedeńskiego*, ieżeli zupełnie nie zerwie kongreſſu, to go przynajmniey na kilka mieſięcy przedłuży. Więſć ſię nawet rozchodzi, iż miniſtrowie wkrótce roziechać ſię mają.

Z Wiednia d. 8. Czerwca. Odgłos wojny znowu ſię tutaj ſzerzyć zaczyna; *Turcy* ze wſzytkich ſtron uzbierają ſię

się. Baza Skutari ciągnie z 30,000. wojska, i zbliżyć się ma z korpusem stojącym przy *Wichacz*. Bośniacy w liczbie 20,000. stanęli przy *Banjaluce* i *Seraju*. W. Wezyr posuwa się z wielką armią ku *Wolosaczynie* i przy *Sylstryi* most stawia. Bydź ma, te i inne jeszcze okoliczności stały się powodem do wysłania wszystkich regimentów *Węgierskich* ku załaceniu granic naszych. *Acyzię* Franciszek codziennie wysyła kuryerów do Cesarza. *Osman* kazano iak można nappredzey, przynajmniej na dwa miesiące w żywność opatrzyć.

Z Londynu 6. Czerwca. W dzień urodzin królewskich, iak zwykle była gala u dworu, na którą przytomne tu państwo zgromadziło się; król zaczął 54. rok — P. Burke w nagrodę za napisaną książkę nad rewolucją francuską, ozdobił bydź ma tytułem baroneta. — W niedzielę całe niepodzianie, zaczęto nagły werbunek maytków. Admiral *Hood* odjechał do *Spithead*, ażeby tam wszystko przygotować na przybycie lorda *Hood*. Rząd nasz odebrał wiadomość, iż powietrze na *Archipelagu* i na brzegach *środkiemnego morza*, tak potężnie grassuje, iż w jednym dniu w małym jednym powiecie 1000. ludzi umarło. — *Xiąże Klarencyi* syn królewski sprzedał wieś swoją w *Richmont*; wydał on na ozdobienie iey 14. funt: szter: 560,000. zł: pol: sprzedał zaś ją dzisiay za 7500 funt: czyli za 300,000. zł: pol: czyłty zarobek! — P. wien P. *Simons*, który pomógł Pani du *Barry* iż ta z ukradzionych sobie dyamentów, odzyskała onychże za 50,000. funt: szter: domaga się dzisiay nagrody i powrocenia kosztów, do czego Pani du *Barry*, nie bardzo jest skłonna. P. *Simons* więc rozpoczął z nią sprawę, dyamenty zaś poty zostaną pod pieczęcią lordmira, poki sprawa ta nie zakończy się.

Z Londynu d. 10. Czerwca. Dziś o godzinie 2. Król z zwyczajną uroczystością, przyszedł do wyższej izby, i następującą mową z tronu mianą, zaimitował parlament.

Lordowie!

„Nie mogę omieszkać przy zaimitowaniu dzisiejszego parlamentu okazać Wpanom ukontentowania mego nad gorliwością, której daliście dowody, zatrudniając się ustawami, którem baczności Wpanów polecił. — Szczególniey dziękować Wpanom muszę za to, żeście takie wzięli środki załpokojenia nadzwyczajnych wydatków roku przeszłego, iż przez nie kszta publiczne nie na zawsze pomnożonemi zostaną, równie żeście formę rządu *Kanady* tak ułożyli, iż przez nią szczęśliwość poddanych moich gruntownie utwierdzoną zostanie.

Mi Panowie z niższej izby!

„Składam Wpanom dzięki moje, tak za skwapliwość, z którą na publiczne potrzeby, raczyliście uchwalić summy pieniężne, iako też za dowód czuley przychylności do mnie, w uchwaleniu pensyi dla młodszych synów moich.

Lordowie!

„Dotąd nie jestem jeszcze w stanie uwiadomić Wpanów o skutkach tych sporów, które ja przez przyspieszenie pokoju między *Moskwą* i *Portą* zakończyć starałem się. Jest mocnym życzeniem moim, ważnego tego celu tym dośięgnąć sposobem, ażeby przezeń zabezpieczenie powszechney w europie spokojności na zawsze utwierdzić. Ufnosć, którą Wpanowie pokładacie we mnie, wzbudza naysczulszą wdzięczność moją, i nieustanne starania moje do takich zmierzają będą środków, przez iakie szczęście i pomyślność narodu mego, które od szczęścia mego nigdy dzielić nie umiem, naysłpiey będę mógł utwierdzić. — Król dawał potym sankcyę na prawa uchwalone w 2. izbach, i W. Kanclerz z rozkazu królewskiego solwował sesiya parlamentu na dzień 16. Sierpnia.

Pierwsza dywizya floty pod admirałem *Hood*, składająca się z 13. liniowych okrętów, nierachując fregat i szalup, w tych dniach opuścić ma *Spithead* i udać się do *Leith*, gdzie na drugie dywizye czekać będzie; admirał *Hotham* jest na iey czele. Drugi admirałowie, których jest 7., wszyscy już na okrętach swoich znaydują się, tak, że cała ta flotta składająca się z 35. wojennych okrętów, codziennie na *Baltyckie* morze wynisć może. Admirał *Hood* rozwinął flagę swoją na okręcie *Victoria*. Ustanowiono, ażeby z zapieczętowanemi instrukcyami wyszedł pod żagiel. — P. *Dundas* został sekretarzem stanu na miejscu *xcia de Leeds*.

Z Rzymu d. 27. maja. Dziś rano papież z oycowską uprzejmością przyjął francuzkich biskupów, którzy przysiędz nie chcieli. Naysłpiey w Rzymie panowie, ofiarowali im w domach swoich mieszkania. — Rząd nasz wysłał rozkazy do *Civita Vecchia*, ażeby garnizon tamteyszy zawsze w gotowości znaydował się, tudzież żeby wieże wyniesione ku strzeżeniu brzegów, zawsze żołnierzami opatrzone były, a to dla oddalenia okrętów francuzkich, które ekwipaż swój na brzegi nasze wylądować chcą. Wielu Francuzów wyjeżdża z miasta tego. Kongregacya zgromadzona, ku naradzeniu się nad interesami francuzkiemi, udecydowała większością głosów, iż naznaczony tu za ministra francuzkiego P. *Segur*, przyjętym bydź nie ma.

Z Frankfurtu d. 11. Czerwca. Mowią tu o osobistej rozmowie, która nastąpić ma między cesarzem i królem *Pruskim*, skoro tylko cesarz z *Włoch* powroci. — Co się tycze wojska kontrarewolucyi, gazety imperii donoszą: iż korpus to, z malkontentami od *Offenburg* do *Lauterburg*, *Philipsburg* i *Manheim*; od *Worms* zaś aż do *Bipontu* rozciąga się. Wojska tego liczą do 12,000.; mówią: iż *xiąże de Condé* w krotce na czele iego stanąć ma.

Z Paryża dnia 6. czerwca. Zgromadzenie narodowe czyli sym francuzki.

Na sessyi dnia 3. czerwca uchwalono: iż inney kary śmierci nie będzie, prócz głowy ucięcia; wszelkie męzaranie, tortury, kary wieszania, wplatania w koło, zniesiono, a osądzenie na roboty publiczne potwierdzono. Osadzeni w domach poprawy nie będą nosić kaydan, ani się dzieć w ciemnych lochach; pokarm ich zwyczajny będzie chleb i woda; gdy jednak wolno im jest pracować, przeto jedna część tego, co zarobią, użyta zostanie na polepszenie ich żywności, druga część oddana będzie domowi poprawy, a trzecia część dla nich zachowana, i oddana im będzie, gdy na wolność wypuszczeni zostaną. Wiele artykułów względem kar jeszcze uchwalono, które wszystkie noszą na sobie cechę ludzkości, i sposobowi myślenia reprezentantów narodu, honor czynią. — Ustanowiono także: iż używanie *juris agrandi*, dotąd od królów wydawanego, miejsca nie będzie miało na żadne przestępstwa, przez sędziów przysięgłych osądzone. Dwa razy powtórzony wytempek, ściągający infamią, karany będzie przez bannicyą z królestwa. — Na sessyi d. 5. uchwalono rozmaite artykuły dla dobra ludzi wiejskich. Wszelka ziemia jest wolna, równie jak posessyonaci, i mieszkający na niej, którzy mogą podług upodobania, na niej budować, i z niej pożytkować &c.

Dnia 1. czerwca na zgromadzeniu 48. wydziałów paryża roztrząsana była propozycya urzędu municypalnego, żądająca: ażeby list z powinowaniem posłany był do *Polaków*. Nie nastąpiła rezolucya ostateczna, ale zdanie prawie powszechne było: iż nie ma potrzeby ten krok uczynić. Mówiono: „*Polacy* mają konstytucyę tak różną od naszej, iż mogą o nas myśleć toż samo, co *Anglicy*; jeszcze nie mówili przeciwko rewolucyi francuzkiej, ale jest do podobie-

„biehstwa, iż seym *Polski*, równie jak parlament *Angielski* „dozwoli ganić *Francuzów*, choćby tylko dla tego, aby „dzieło swoje poważniejszym w oczach ludu uczynić.” Inni obywatele, lepiej uwiadomieni o konstytucyi, i o charakterze *Polaków*, tudzież o opinii panującej w tym kraju względem *Francyi*, są przeświadczeni: iż nienależy lękać się, ażeby w *Poliszce* drugi *Burke* miał się znaleźć. W samej rzeczy nie w pośrodku narodu, od wieków przyzwyczajonego do wolności, i kochającego ją w równi z życiem, możnaby szukać tych, którzyby nie chcieli, lub nie umieli oddawać sprawiedliwości ciągłym uśiłowaniom całego ludu *Francuskiego*, nagle wzbiłającego się z nieczułości niewoli, do utworu wolności, i do ustanowienia rządu na niey załadzonego, który koniecznie musi być tym trudniejszym dla nas, na nowo czyniących; im bardziej okazał się ciężkim dla *Polaków*, od dawna go żądających, i przygotowanych do niego.

Z *Awenionu* pod datą 28. maja donoszą: iż P. *Jourdan* generał wojska *Awenionczyków*, za zgodą tegoż wojska d. 25. obległ znowu *Carpentras*. D. 27. obywatele w *Carpentras* znieśli na rynek swoy wiele słomy i drzewa, które zapalili. Oblegający rozumiejąc, iż pożar jest w mieście, posuneli się pod bramy. Tu czekali na nich obleżeni, którzy uczyniwszy wycieczkę, odpędzili *Awenionczyków*, wielu z nich na placu położyli, 3. armaty opanowali, i całe wojsko ich rozproszyli. W tej akcji 4. kobiety z strony obleżonych najwięcej dowodziły.

Skoro tylko dowiedziano się tutaj, iż departament niższego *Renu* żąda 5,000. gwardyi narodowych w posłku, zaraz rejestra ratuszowe *paryskie* okryte zostały przez 30,000. podpisów od wolontaryuszów, chcących ciągnąć do *Alzacyi*. Tym czasem z poblizszych departamentów, kupy coraz odnawiające się gwardyi narodowych biegną ku granicom, i lękać się trzeba, ażeby za pierwszą zaczepką, jeżeli wojsko kontrarewolucyjne odważy się ją uczynić, te liczne i zapalone gwardye narodowe nie wtargnęły do *Niemiec*. — Przed kilką dniami, znowu za 9. millionów asygnatów spalono, przeto liczba spalonych asygnatów wynosi 129. millionów.

Z *Paryża* dnia 10. czerwca. Zgromadzenie narodowe czyli seym *Francuski*.

Jeszcze na przeszłych sejsjach uchwalono: iż skazany na *kaydany*, nie będzie mógł dłużej w nich zostawać, jak przez lat 20. w których przeciagu używany będzie do robot publicznych. Zamiast *kaydan* zwyczajnych, odtąd więzień mieć będzie tylko przywiązana kulę armatną do jednej nogi. Po upłynionych 10. latach takowej niewoli, i w niey dobrego sprawienia się, winowayca może być przywróconym do społeczeństwa. Dla czego po wzmienionym czasie, uda się do urzędu municypalnego, z żądaniem atestacyi, która większością głosów dana będzie; z nią, obwiniony uda się do sądu, wraz z 2. urzędnikami municypalnemi; którzy głośno wyrzeką: ten obwiniony zmazał swoy występki, przez wykonanie kary; teraz obyczaje jego są nieskazane, żądamy imieniem kraju jego, ażeby plama występku jego zniefiona została. Po czym prezydent sądu, bez deliberacyi wymowi te słowa: Na atestacyą i żądanie kraju twojego, prawa i sąd znoszą plamę twojego występku. Takowe sławy powrocie odda obwinionemu wszystkie prawa społeczeństwa. Jeżeli zaś większość głosów odmowi atestacyą, obwiniony nie będzie mógł żądania swojego ponowić, aż po upłynionych 2. latach; i tak dalej co dwa lata, aż do terminu oznaczonego prawem — Na sejsyi d. 6. P. d' *Auchy* obrany prezydentem. Dalej ciąg prawa kryminalnego uchwalono: ktokolwiek ma lat 75, nie może być z kraju wygnany, kto ma lat 80. nie może być więzionym &c. — Dalej stanowiono kary na występki przeciwko zewnętrznemu bezpieczeństwu państwa. —

Kto przekonany jest: że obce mocarstwa do wojny przeciwko krajowi swemu podzegał, śmiercią karany będzie, choćby takowe podzeganie wojny ściągnąć nie zdołały. Ktokolwiek używa praw obywatela *francuskiego*, a broń nosi przeciwko *Francyi*, śmiercią karany będzie. Wszelkie porozumienia z nieprzyjaciółmi *Francyi*, dla ułatwienia im wniknięcia do kraju &c. także, w czasie wojny, zdrady przeciwko aliantom *Francyi*, śmiercią karane będą &c. — Na sejsyi d. 7. oznaczono kary na występki przeciwko bezpieczeństwu wewnętrznemu państwa. Wszelki spisek na osobę Króla, regenta, następcy tronu, także znowy na wzniecenie wojny domowej lub przeciwko wykonaniu rozkazów władz konstytucyjnych, śmiercią karane będą. *Kommendanci* miast, flott, wojsk, którzy przeciwko woli króla, *kommendę* onych zachowają, śmiercią karani będą — Na sejsyi d. 8. uchwalono kary na występki przeciwko konstytucyi, z których jedne śmiercią, drugie więzieniem &c. karane będą. — Na sejsyi d. 9. uchwalono: iż żadne papieżkie breve, bulla, dekret &c. ogłoszone, przybiłane, ani ważne nie będzie, poki przez ciało prawodawcze przyjęte, i przez króla sankcyowane nie zostanie; a biskupi, plebani, urzędnicy publiczni, którzy przeciwnie temu prawu sprawią się, za burzycielów spokojności powszechnej uznani, i degradacyą z obywatelstwa karani zostaną — Na sejsyi wieczornej wyznaczono milion liwrów ministrowi wojennemu na expedyacyą okrętów, które szukać mają P. *de la Peyrouse*.

List Kommissji porządkowej Cywilno Wojskowej, Powiatu Orszańskiego do P. Gutakowskiego Pośta Orszańskiego, pisany dnia 14. Czerwca z Cholopienicz.

„Doświadczając kommissya cywilno-wojskowa powiatu *Orszańskiego* ciągłej JWWPana sobie komunikacyi, tak o zapadłych już ustawach seymowych, iako i o tych, które jeszcze w projektach do zamienienia w prawo pozostają; czuje się „bydź obowiązana oświadczyć JWWPanu winną wdzięczność „i należyte podziękowanie, a to tym czulsze, kiedy widzi, „iż takowa wczesna komunikacya ustaw seymowych, projektów, uwag, i pism publicznych, do poznania stanu i „okoliczności interesów krajowych stołujących się, tak daleko „wpływa w sentymencie obywateli, że można nieomylnie wnosić, iż gdyby ten sposób komunikowania wszelkich pism, do dobra krajowego ściągających się, był na zawsze „do wszystkich wojewodztw i powiatów nie przerwanie przez „ustawę seymową i kosztem publicznym opatrzone, z czasem „nawiększe dla kraju przynieść mogłoby korzyści. — Do oświadczonej JWWPanu ogólnie wdzięczności, przydajemy szczegółniejszą, z przesłanej nam konstytucyi, formę rządu ustanawiającej, na dniu 3. maja zapadłej; do której uwielbienia „nie znajdujemy tyle słów, wiele upatrujemy pomysłowości dla „całego kraju. Widziemy w niey bowiem wolność, z należytą „podległością prawu zupełnie zabezpieczoną; exekucyą praw, „już ustanowionych, i ustanowić się jeszcze mających, przez władzę, nad tym „czuwającą, zapewnioną; opiekę rządową, nad wszystkimi mieszkańcami „ciągniętą; siłę narodową zbrojną, ugruntowaną; rząd pewny i stały w „borze do następcy Tronu Najjaśniejszego Elektora Salskiego, i jego rodziny, opatrzonej; a tym samym od doświadczonego przez tyle lat zamieszkania i ruiny „całego kraju oswobodzonej. Kiedy to ukontentowanie nazw JWWPanu względem „konstytucyi na d. 3. maja zapadłej, oświadczamy, w tym komplecie, jaki jest „teraz przy zmianie kadencyi przytomny, nie będzie JWWPan powątpiewał, „żeby ten sentyment nie był nie tylko zupełnego kommissji kompletem, ale też „i całego naszego powiatu; gdyż instrukcyja, w czasie sejmików poselskich JWWPana od niego dana, zupełnie o tym przeświadcza; i tym więcej z tego „wiad nasz pochłubić się może, że widząc wady dawniejszej formy rządu, które „były okazyją tylu nieszcześć krajowych, jego upodlenia i wzgardy, a „nawet zbliżenia do zatracenia jego eksystencyi, wczesnie skłonił się do poprawienia onych przez sposób JWWPanom w instrukcyi swojej przepisany. A „bo względem tego, ani tak dokładnie, ani tak obfornie, ani tak do rzeczy „jednej z drugą stołownie, jak teraz czytamy w konstytucyi, mógł swoje „słowo JWWPanom przelożyć, znajduje jednak ukontentowanie, że pryncypalnie „sze z nich być widzi w tej konstytucyi umieszczone. — Ten to jest „szczerze i z prawdziwego czucia ukontentowania pochodzący nasz sentyment, „który oświadczamy z należytem poważaniem i ulżanowaniem JWWPana &c. Ignacy „Omulski podstoli i podstarosta grodowy ptu Orzań: — Anto: Słizanowski oborny „ptu Orz. — Ant: Tomkowicz łędzic ziem: i kom: powiatowy. — Kazim: Łalki „rotmistrz i kom: cyw: wojsk: ptu Orzań: — J. Stanisławski Kom: C. W. ptu „Orzań: — Mich: Stan: Czereycki ziem: Orz: rotm: i kom: — Eliaż Ciundzie „nicki kom: c. w. ptu Orz: — Józef Kukiewicz Szam: J. K. Mei kom: c. w. ptowy.”